

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Raport privind activitatea din anul 2004

I. Potrivit Constituției și Legii nr.304/2004, privind organizarea judiciară, Înalta Curte de Casație și Justiție, unica instanță supremă din România, asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești.

1. Înalta Curte de Casație și Justiție a funcționat cu 4 secții, cu competențe strict determinate, constituindu-se, atunci când a fost necesar, în complet format din 9 judecători sau în Secții Unite cu totalitatea membrilor săi.

Atribuția sa constituțională de asigurare a interpretării și aplicării unitare a legii de către celelalte instanțe judecătorești a fost adusă la îndeplinire, în principal, prin judecarea în cadrul secțiilor, în raport cu competențele stabilite prin codurile de procedură, a recursurilor împotriva hotărârilor pronunțate de curțile de apel și a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege.

2. În raport cu competența specifică fiecăreia, cele 4 secții ale instanței supreme au mai soluționat, în cursul anului 2004, recursurile în anulare declarate anterior desființării acestei căi extraordinare de atac.

3. Secțiile instanței supreme au soluționat, de asemenea, cererile de strămutare a judecării proceselor, conflicte de competență și alte cereri, potrivit competenței stabilite prin lege.

4. În cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, au fost judecate, în primă instanță, cauze privind membri ai Parlamentului, ai Guvernului, generali, magistrați și alte persoane stabilite de lege.

5. Înalta Curte de Casație și Justiție s-a constituit în complet format din 9 judecători pentru a judeca recursurile împotriva hotărârilor pronunțate de secții în primă instanță, recursurile în anulare prin care erau vizate și decizii ale secțiilor instanței supreme, precum și contestații formulate de magistrați împotriva hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii sau ale Comisiei de disciplină care a funcționat pe lângă Ministerul Public.

6. Înalta Curte de Casație și Justiție s-a constituit în Secții Unite pentru judecarea recursurilor în anulare declarate împotriva deciziilor Completului de 9 judecători, pentru judecarea recursurilor în interesul legii, în vederea examinării cazurilor de sesizare a Curții Constituționale pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare, ca și a cazurilor de schimbare a jurisprudenței proprii.

7. În îndeplinirea atribuțiilor sale, Înalta Curte de Casație și Justiție a urmărit să asigure interpretarea și aplicarea corectă a legilor de către toate instanțele de judecată, folosind în principal posibilitățile oferite de soluționarea proceselor în raport cu competența de judecată ce-i revine. În același scop, s-a urmărit să se dea conținut cât mai clar și convingător considerentelor din decizii, pentru ca acestea să aibă caracterul îndrumător necesar și să contribuie la unificarea practicii judiciare pe întreg cuprinsul țării.

Un rol deosebit au avut, în această privință, buletinele jurisprudenței proprii, iar editarea, începând de la sfârșitul anului 2004, a Buletinului Casației, ca revistă specializată, a dat

posibilitate să se asigure comunicarea deschisă și permanentă a practicii instanței supreme către toate categoriile de juriști din România.

II.1. La începutul anului 2004, instanța supremă avea în componerea sa 96 judecători, pentru ca până la sfârșitul anului, concomitent cu sporirea masivă a numărului cauzelor aflate pe rol, să crească și numărul judecătorilor la 117.

2. Au mai funcționat, în cadrul instanței supreme, 59 magistrați asistenți și 117 grefieri, al căror număr a crescut, în ultima parte a anului, la 77 magistrați asistenți și 141 grefieri.

3. În această compunere, Înalta Curte de Casație și Justiție a trebuit să facă față unui volum impresionant de cauze, care nu manifestă tendințe semnificative de stagnare.

III. În anul 2004, pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție s-au aflat 92.633 cauze (mai mult decât dublu față de anul precedent, când s-au aflat pe rol 43.201 procese).

Din totalul de 92.633 dosare, au fost soluționate 67.792, rămânând nejudicate, la sfârșitul anului, 24.841 cauze.

Pe secții, evoluția proceselor se prezintă astfel:

- la Secția penală s-au aflat pe rol 8.973 dosare (cu 1.252 mai multe decât în anul 2003), din care s-au judecat 7.257, iar 1.716 au rămas nesoluționate;
- la Secția civilă și de proprietate intelectuală s-au aflat pe rol 55.904 dosare (cu 38.377 mai multe decât în anul 2003), din care s-au judecat 40.262, iar 15.642 au rămas nesoluționate;
- la Secția comercială s-au aflat pe rol 14.700 dosare (cu 6.081 mai multe decât în anul 2003), din care s-au judecat 10.784, iar 3.916 au rămas nesoluționate;
- la Secția de contencios administrativ și fiscal s-au aflat pe rol 12.586 dosare (cu 4.330 mai multe decât în anul 2003), din care s-au judecat 9.113, iar 3.473 au rămas nesoluționate;
- la Secțiile Unite și Completul de 9 judecători s-au aflat pe rol 470 dosare, din care s-au judecat 376, iar 94 au rămas nesoluționate.

IV. Înalta Curte de Casație și Justiție, confruntată în continuare cu o diversitate practic nelimitată de spețe, a urmărit să soluționeze procesele ce le-a avut pe rol în strictă conformitate cu prevederile legale aplicabile, fiind preocupată să promoveze cu consecvență principiile constituționale și să asigure interpretarea normelor de drept în raport cu prioritatea reglementărilor internaționale în toate situațiile în care sunt vizate drepturile fundamentale ale omului.

1. Pentru realizarea acestor finalități, prin deciziile pronunțate în materie penală au fost clarificate probleme de drept privind participațiunea, cu referire la săvârșirea infracțiunii de

către un infractor major împreună cu un minor. De asemenea, s-au stabilit criteriile de diferențiere între categoriile de participanți, făcându-se precizări cu privire la tratamentul penal aplicabil fiecăreia.

A existat preocupare pentru determinarea cu mai multă precizie a elementelor ce caracterizează infracțiunile săvârșite prin violență, punându-se accent pe asigurarea interpretării unitare a dispozițiilor referitoare la diferitele forme de omor. S-a decis, în acest sens, că fapta inculpatului de a asmuți câinii asupra victimei, cu consecința producerii decesului ca urmare a multiplelor plăgi mușcate, constituie infracțiunea de omor, iar nu de ucidere din culpă.

Au fost stabilite criteriile de delimitare mai judicioasă a infracțiunii de tâlhărie de aceea de furt, a infracțiunii de înșelăciune de infracțiunea de trafic de influență.

S-a considerat că emiterea de cecuri în numele unei societăți comerciale, știind că pentru valorificarea lor nu există acoperirea necesară, cu consecința producerii unei pagube, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune, iar nu pe cele ale infracțiunii prevăzute în art.84 alin.1 pct.2 din Legea nr.59/1934.

Urmărindu-se determinarea cât mai riguroasă a conținutului infracțiunii de luare de mită, în raport cu cel al unor infracțiuni cu modalități similare de săvârșire, s-a pus accent pe stabilirea riguroasă a raportului existent între actul comis de funcționar în schimbul folosului pretins sau acceptat și sfera atribuțiilor sale de serviciu. Ca urmare, s-a ajuns la concluzia că este întrunită condiția referitoare la îndeplinirea unui act privind îndatoririle de serviciu ale funcționarului chiar și în situația când actul respectiv intră în atribuțiile altui funcționar, dar funcționarul implicat, prin modul în care își execută propriile sarcini de serviciu, poate influența realizarea acelui act de către funcționarul competent.

În legătură cu scopul pentru care s-au pretins ori acceptat foloasele de către funcționar, s-a decis că, în cazul în care scopul se realizează prin săvârșirea unei fapte ce întrunește trăsăturile unei infracțiuni, aceasta nu este absorbită în luarea de mită, ci constituie o faptă penală distinctă, cele două infracțiuni aflându-se în concurs real.

Prin numeroase decizii de principiu au fost făcute delimitări privind trăsăturile specifice ale unor infracțiuni prevăzute în partea specială a Codului penal și în diverse legi speciale. În acest sens, s-au făcut precizări în legătură cu elementele constitutive ale infracțiunii de luare de mită comisă de un funcționar bancar, ale infracțiunii de spălare a banilor proveniți din săvârșirea infracțiunilor de corupție, ale anumitor categorii de infracțiuni de trafic de droguri, ale infracțiunii de nerespectarea regimului armelor și munițiilor, ale infracțiunilor de trafic de minori și de trafic de persoane.

S-a decis, în acest sens, că recrutarea unui minor în scopul exploatarea acestuia prin practicarea cerșetoriei, precum și recrutarea unei persoane majore, prin oferirea și darea de bani sau alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra acesteia, în același scop, întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de trafic de minori și de trafic de persoane prevăzute în art.13 și art.12 din Legea nr.678/2001.

De asemenea, s-a decis că procurarea de droguri și consumarea lor împreună cu alte persoane, cărora le-au fost oferite, nu constituie numai infracțiunea de deținere de droguri pentru

consum propriu, ci și aceea de trafic de droguri prevăzută în art.2 din Legea nr.143/2000.

2. În materia dreptului procesual penal, Secțiile Unite, admitând un recurs în interesul legii, au decis în sensul că instanței penale, investită cu judecarea acțiunii penale în cazul infracțiunilor cu efecte complexe, cum sunt cele de ucidere din culpă și de vătămare corporală din culpă, săvârșite de un conducător auto, îi revine atribuția să judece acțiunea civilă, alăturată celei penale prin constituirea persoanei vătămate ca parte civilă, atât cu privire la pretențiile formulate în legătură cu decesul victimei sau vătămarile corporale suferite, cât și cu privire la pretențiile referitoare la bunurile distruse ori deteriorate ca urmare a aceleiași fapte.

În legătură cu compunerea instanței, s-a decis că prevederile art.29 alin.2 din Legea nr.78/2000, potrivit cărora infracțiunile prevăzute în această lege se judecă în primă instanță în complet specializat format din doi judecători, nu se aplică în cazul infracțiunilor de corupție săvârșite de alte categorii de persoane decât cele prevăzute în Legea nr.78/2000.

S-a decis, de asemenea, că și în cazul infracțiunilor pentru care urmărirea penală se efectuează de către procuror, procesul verbal încheiat de organul de poliție, prin care se constată efectuarea unor acte premergătoare și sesizarea din oficiu, constituie act de începere a urmăririi penale.

În ceea ce privește arestarea preventivă, s-a considerat că, atunci când o cauză este trecută, pentru continuarea urmăririi penale, de la un organ de urmărire la altul, rămâne valabil mandatul de arestare anterior, emis de judecătorul de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond.

S-a decis că în cazul când, după strămutarea judecării unei cauze de la instanța competentă la o altă instanță egală în grad, se dispune restituirea cauzei la procuror, instanța competentă să judece după trimiterea în judecată, în urma restituirii, este instanța la care judecarea cauzei a fost strămutată.

În legătură cu asistența juridică, s-a decis că, în cazul în care unul dintre inculpați neagă săvârșirea faptei, iar altul o recunoaște, implicându-l și pe cel dintâi, apărarea lor nu poate fi asigurată, din cauza contrarității de interese procesuale, de către același apărător.

În aplicarea prevederilor art.278(1) din Codul de procedură penală, s-a decis că judecarea plângerii împotriva rezoluției sau ordonanței procurorului de netrimitere în judecată se face totdeauna cu citarea persoanelor față de care s-a dispus neînceperea urmăririi penale, scoaterea de sub urmărire penală ori încetarea urmăririi penale.

Aplicarea acestor prevederi a permis, însă, unor persoane să folosească abuziv posibilitățile de a se adresa cu plângere, la instanță, împotriva rezoluțiilor sau ordonanțelor procurorului de netrimitere în judecată.

Astfel, în numeroase procese, de regulă civile, anumite părți, care nu au obținut câștig de cauză, formulează plângeri penale împotriva judecătorilor și procurorilor. După ce plângerile respective parcurg etapele obligatorii la organele de urmărire penală, părțile nemulțumite se adresează cu noi plângeri instanțelor. Evident, numeroase plângeri ajung în primă instanță și în recurs la Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, însuși Completul de 9

judecători fiind asaltat cu numeroase recursuri privind astfel de plângeri.

Examinarea și motivarea soluțiilor date în primă instanță și, mai ales, în recurs, unde se invocă numeroase excepții și motive de casare, necesită timp îndelungat, care limitează posibilitatea judecătorilor de a se concentra asupra proceselor în care trebuie făcute eforturi pentru soluționarea temeinică și legală de probleme reale, ce prezintă vădită importanță pentru cetățeni și pentru societate în ansamblu. Dar, pe lângă timpul consumat pentru asemenea procese, ele sunt și de natură a aduce știrbiri nemeritate prestigiului și independenței judecătorilor.

Este semnificativ că s-a ajuns la situația când complete întregi de la curțile de apel și chiar de la instanța supremă, inclusiv Completul de 9 judecători în ansamblul său, fac obiectul plângerilor justițiabililor "nemulțumiți", adresate mai întâi parchetului competent, apoi procurorului ierarhic superior și, în final, la instanță, cu pretenția obsesiv urmărită ca judecătorii și, respectiv, procurorii, să fie citați, să se îndeplinească procedura față de ei, să fie incluși pe listele afișate la ușa instanței și să se prezinte neapărat la proces, cu scopul de a-i supune la vexațiuni și umiliri.

În aceste condiții, este evident că s-ar impune să se aprecieze asupra oportunității examinării dispozițiilor art.2781 din Codul de procedură penală, în scopul limitării posibilităților de a se comite incontestabile acte de abuz de drept la adresa magistraților și a altor categorii de persoane.

3. În materia dreptului civil și de proprietate intelectuală, ca și în anii precedenți, au fost pronunțate numeroase decizii cu privire la dreptul de proprietate, din care cele mai multe se referă la cereri de restituire de imobile preluate în mod abuziv de către statul totalitar, precum și la reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenului.

Au fost pronunțate, în acest sens, decizii prin care s-a considerat că acțiunea pentru înlăturarea măsurii exproprierii unui imobil este admisibilă, chiar dacă a fost exercitată numai de către unul dintre coproprietari, motivându-se că aceasta constituie un act de conservare a bunurilor comune.

Tot astfel, în aplicarea prevederilor art.1429 din Codul civil și art.25 din Legea nr.114/1996, s-a decis că proprietarul are dreptul la despăgubiri pentru lipsa de folosință a imobilului de la data la care deținătorul a luat cunoștință de hotărârea prin care s-a stabilit că bunul nu aparține statului. S-a motivat că despăgubirile i se cuvin chiar dacă deținătorul a făcut unele amenajări, acesta având dreptul la restituirea contravalorii lor.

S-a mai stabilit că, în acțiunea prin care se cer măsuri reparatorii prin echivalent, pentru imobilele identificate ca fiind deținute de primăria localității, aceasta are calitate procesuală pasivă conform art.20 alin.3 din Legea nr.10/2001.

Tot în aplicarea Legii nr.10/2001, s-a considerat că se pot solicita măsuri reparatorii, pe lângă restituirea imobilelor preluate în mod abuziv de către stat, și pentru bunurile mobile dacă au devenit imobile prin încorporare în construcție, conform art.6 alin.1 din această lege.

În aplicarea prevederilor aceleiași legi, s-a apreciat că prin persoană îndreptățită a obține restituirea în natură sau în echivalent a unui imobil se înțelege persoana din patrimoniul

căreia s-a preluat bunul de către stat sau moștenitorii săi, numai aceștia având calitatea de a contesta decizia deținătorului imobilului, iar nu și terțul chiriaș.

Considerându-se că din dispozițiile de ansamblu ale Decretului nr.223/1974 rezultă că efectul translativ de proprietate era condiționat de comunicarea actului administrativ de preluare, s-a decis că statul nu are titlu valabil dacă nu a făcut comunicarea respectivă.

În cazul terenurilor, pentru care s-a făcut reconstituirea dreptului de proprietate după procedura instituită prin Legea nr.18/1991, Legea nr.169/1997 și Legea nr.1/2000, s-a decis că dovada dreptului de proprietate - obiect al acțiunii în revendicare - se face cu titlu de proprietate emis conform art.116 din Legea nr.118/1991. S-a considerat că adeverința de proprietate, care atestă doar faptul reconstituirii, fără să menționeze amplasamentul terenului atribuit, nu constituie titlu de proprietate care să poată fi examinat în cadrul soluționării acțiunii în revendicare.

S-a decis constant, în aplicarea prevederilor Legii nr.112/1995, că nu constituie titlu valabil contractul prin care s-a vândut chiriașului locuința pentru care statul nu avea titlu valabil, fiind admise în astfel de cazuri acțiunile în revendicare formulate de proprietari.

În aplicarea dispozițiilor Legii nr.10/2001, privind regimul juridic al imobilelor preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, ținându-se seama de caracterul special al procedurii de acordare a echivalentului bunurilor ce nu pot fi restituite în natură, s-a decis că instanțele de judecată, constatând dreptul proprietarului de a primi despăgubiri pentru imobilul ce i s-a preluat abuziv de stat, nu pot să și oblige în mod direct unitatea deținătoare la plata acestora. S-a considerat că, pentru stabilirea modalității concrete de acordare a compensațiilor, trebuie parcursă procedura de ordin administrativ, specială, prevăzută de Legea nr.10/2001.

4. În materia dreptului familiei, a existat preocupare pentru asigurarea ocrotirii intereselor copilului și a persoanelor care, deși cu discernământ, nu mai pot să-și apere interesele.

În acest sens s-a decis că, dacă o persoană, deși cu discernământ, nu poate să-și administreze bunurile și să-și apere interesele, din cauza bătrâneții, a unei boli sau a infirmității fizice, nu sunt întrunite cerințele pentru punerea sa sub interdicție, ci condițiile pentru instituirea curatelei, de către autoritatea tutelară, conform art.152 și următ. din Codul familiei.

5. În materia dreptului muncii, s-a decis că unității bugetare îi revine obligația de a plăti toate drepturile salariale cuvenite personalului, aspectele de ordin administrativ sau financiar, ori disfuncționalitățile din activitatea unității, neputând afecta existența sau cuantumul drepturilor imperativ prevăzute prin lege.

S-a mai statuat că îndemnizația cuvenită salarialei în perioada concediului pentru creșterea copilului se stabilește periodic, în raport cu salariul de bază și sporurile prevăzute de lege, existente la data fiecărei plăți pentru funcția persoanei aflate în concediu, neputând să rămână la nivelul corespunzător drepturilor salariale de la data cererii de concediu.

6. În materia dreptului procesual civil, s-a decis că o cerere pentru plata drepturilor bănești datorate în urma încetării raportului juridic de muncă reprezintă un conflict de muncă, iar competența materială a soluționării acestuia revine tribunalului conform art.2 pct.1 lit.b1 din

Codul de procedură civilă.

În legătură cu calea de atac a apelului, s-a hotărât că efectele acestuia nu se pot răsfrânge decât asupra a ceea ce s-a judecat de prima instanță, nefiind admisibil ca prin exercitarea unei atari căi de atac să se ajungă la lărgirea cadrului procesual stabilit de instanța de fond.

S-a considerat admisibilă cererea pârâtului, formulată în apel, de a se dispune restabilirea situației anterioare încheierii contractului. În acest sens, s-a apreciat că o cerere formulată de pârât, prin apel, de obligare a reclamantului să-i restituie ceea ce el i-a prestat, nu constituie o cerere nouă și inadmisibilă, în raport cu prevederile art.294 din Codul de procedură civilă, dacă prin acțiune s-a solicitat restabilirea situației anterioare.

În litigiile referitoare la dreptul de proprietate asupra bunurilor unităților administrativ teritoriale, s-a stabilit că au calitate procesuală atât consiliile județene sau locale, cât și președintele consiliului sau primarul localității, în condițiile prevăzute de art.12 alin.5 din Legea nr.213/1998.

În aplicarea prevederilor art.374 alin.2 din Codul de procedură civilă, s-a stabilit că învestirea hotărârilor judecătorești cu formulă executorie se face numai de prima instanță, indiferent de gradul instanței care a pronunțat hotărârea ce formează obiectul învestirii.

În legătură cu cererile de revizuire, s-a apreciat că încălcarea autorității de lucru judecat, care constituie temei de revizuire, în sensul art.322 pct.7 din Codul de procedură civilă, trebuie să rezulte din însuși dispozitivul hotărârilor invocate, iar nu din cuprinsul acestora.

Tot în această privință, s-a decis că, în lipsa unor hotărâri potrivnice date în aceeași pricină, între aceleași persoane, având aceeași calitate, nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute în art.322 pct.7 din Codul de procedură civilă, precum și că nu se poate invoca pretinsa contrarietate între o decizie adoptată de un complet în compunere majoritară și opinia separată a unuia dintre judecători.

În materie de moștenire, s-a decis că, în conformitate cu art.14 din Codul de procedură civilă, competența teritorială a instanței ultimului domiciliu al defunctului este exclusivă și absolută, putând fi invocată de orice persoană care are un interes, cum este creditorul succesiunii, precum și din oficiu.

În cadrul procedurilor speciale, s-a decis că, în raport cu prevederile art.581 din Codul de procedură civilă, este admisibilă cererea proprietarului de evacuare, pe calea ordonanței președințiale, a persoanei care îi ocupă locuința fără titlu, fiind tolerată vremelnic.

7. În materia dreptului comercial, s-au pronunțat numeroase decizii referitoare la dizolvarea societăților comerciale, pe motivul existenței de neînțelegeri grave între asociați, de natură a împiedica funcționarea societății, sau datorită trecerii timpului stabilit pentru durata societății.

Prin alte decizii, Secția comercială a instanței supreme s-a pronunțat cu privire la condițiile în care se poate dispune excluderea din societatea comercială.

Alte decizii s-au referit la modalitatea calculării daunelor moratorii în cazul plății cu

întârziere a dividendelor convenite acționarilor.

În cadrul judecării recursurilor, au fost rezolvate chestiuni privind condițiile de admisibilitate a acțiunilor în anularea hotărârilor arbitrale, probleme referitoare la executarea contractului de asociere în participațiune, precum și în legătură cu condițiile de valabilitate a licitațiilor privind vânzarea activelor societăților comerciale.

Au fost soluționate procese în care acțiunea asigurătorului era întemeiată pe contractul de asigurare a riscului de neplata prețului la termen, precum și cauze în care s-a pus problema rezilierii sau rezoluțiunii contractelor, ori a constatării nulității absolute a contractelor.

În cadrul acestor preocupări, în aplicarea art.217 din Legea nr.31/1990, republicată, s-a decis că, în cazul societăților comerciale cu răspundere limitată, nerespectarea de către asociat a dispozițiilor imperative de majorare a capitalului social, pentru care s-a prevăzut un termen limită, în condițiile O.U.G.nr.32/1997, atrage dizolvarea societății iar nu excluderea asociatului. Ca urmare, s-a considerat că neîndeplinirea de către asociat a obligației de majorare a capitalului social nu poate conduce la excluderea sa din societate.

S-a decis, de asemenea, că un contract specific de administrare și gestionare a patrimoniului, prin care o cooperativă din cadrul asociației teritoriale a cooperativelor meșteșugărești încredințează acesteia din urmă conducerea și gestionarea activității sale, în scopul realizării obiectivelor stabilite de comun acord, nu este supus reglementărilor legislației muncii, ci are regimul juridic al unui contract de mandat, de împuternicire pentru conducerea și administrarea unei unități economice. Ca urmare, s-a considerat că, față de natura comercială a contractului de mandat, soluționarea unui astfel de litigiu este de competența instanței comerciale.

În cazul existenței raporturilor contractuale în formă simplificată, s-a decis că partea care nu și-a executat obligațiile este ținută să răspundă față de cocontractant cu plata contravalorii prestațiilor efectuate, fiind aplicabile dispozițiile art.1073 din Codul civil, conform cărora creditorul are dreptul de a dobândi îndeplinirea exactă a obligației, iar în caz contrar are dreptul la dezdăunare.

S-a mai decis că, în situația în care părțile au stipulat posibilitatea prelungirii peste termen a contractului de prestări de servicii, dacă nu se solicită încetarea contractului cu 30 de zile înainte de termen, înseamnă că părțile au consimțit la prelungirea acestuia cu toate clauzele sale, inclusiv clauza penală.

De asemenea, s-a decis că, în litigiile comerciale evaluabile în bani, condiția procedurii prealabile a concilierii directe este îndeplinită, chiar dacă a fost realizată după introducerea acțiunii la instanța competentă, până la primul termen de judecată.

În legătură cu contractul de asociere în participațiune, contract valid la data încheierii și care și-a produs în parte efectele, iar părțile au prevăzut rezilierea lui pentru neîndeplinirea obligațiilor asumate, s-a decis că desființarea acestui contract cu executare succesivă nu poate interveni decât pentru viitor, din ziua pronunțării rezilierii, precum și că nu operează pentru trecut, întrucât nu este vorba de neregularități sancționate cu rezoluțiunea.

8. În materia dreptului administrativ, s-a decis că, deși nu există o normă explicită, care să

prevadă competența materială a instanțelor de contencios administrativ în cazul încetării raportului de serviciu ca urmare a demisiei funcționarului public, din interpretarea în ansamblu a dispozițiilor legii organice și a principiilor generale aplicabile în materie, rezultă că astfel de raporturi juridice au fost scoase de sub incidența Codului muncii, fiind trecute în sfera dreptului public, respectiv a celui administrativ.

În legătură cu dispoziția de la art.5 din Legea nr.29/1990, potrivit căreia termenele de exercitare a recursului grațios și a acțiunii în contencios curg de la data comunicării actului administrativ atacat, s-a decis că această dispoziție este aplicabilă actelor administrative cu caracter individual, care se comunică părților față de care produc efecte juridice, spre deosebire de cazul actelor administrative cu caracter normativ, care sunt aduse la cunoștință prin publicarea lor.

Făcându-se distincție între penalități de întârziere și majorări de tarif, s-a considerat că acestea din urmă constituie sancțiuni aplicată consumatorului de energie pentru achitarea facturilor după data scadenței, neavând caracterul unei clauze penale, care se stipulează de părți în contract pentru executarea lui necorespunzătoare. Ca urmare, pentru majorările de tarif, chiar dacă și acestea au un caracter sancționator pentru partea care execută cu întârziere obligația de plată, se datorează și taxa pe valoarea adăugată, care este exclusă în cazul penalităților de întârziere.

Ca urmare a preluării activității jurisdicționale a Curții de Conturi de către instanțele judecătorești, s-a decis că recursul împotriva sentințelor Colegiilor jurisdicționale, a căror activitate a fost preluată de tribunale, se va judeca de către curțile de apel și nu de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

S-a mai decis că, în raport cu natura juridică a certificatului de moștenitor, eliberat de notarul public, care nu îi dă caracter de act în realizarea puterii de stat, el trebuie considerat un act de natură civilă, pentru desființarea căruia legea prevede o procedură judiciară specifică.

În aplicarea Legii nr.189/2000, s-a considerat că prin persoană strămutată se înțelege orice persoană care a fost obligată, din motive etnice, să-și schimbe domiciliul, în această categorie incluzându-se și persoanele din Ardealul de Nord, care au fost expulzate ori s-au refugiat ca urmare a persecuției etnice exercitate de regimul maghiar instaurat după semnarea Dictatului de la Viena din 30 august 1940.

Cu privire la avizul emis de Agenția Națională a Funcționarilor Publici, referitor la organizarea concursului pentru ocuparea unei funcții publice de conducere, s-a stabilit că, din moment ce acest aviz are caracterul unui act ce nu produce efecte juridice prin el însuși și este premergător emiterii actului administrativ care stabilește rezultatul concursului și ocuparea funcției publice de conducere, poate fi contestat doar împreună cu actul administrativ producător de efecte juridice.

S-a considerat că reclassificarea zonelor geografice izolate și, implicit, diminuarea sporurilor alocate pentru unele zone sau localități, precum și majorarea pentru altele, prin Hotărârea Guvernului nr.167/2002, nu înseamnă stabilirea unui nou spor pentru învățământ în mediul rural sau de izolare geografică, cât timp s-au menținut limitele maximă și minimă ale acestui spor.

În materia contenciosului electoral, s-a decis că hotărârile emise de Biroul Electoral Județean și Biroul Electoral Central au caracterul unor acte administrative care sunt supuse controlului judecătoresc. S-a apreciat că a exclude aceste acte de la controlul judecătoresc ar echivala cu o denegare de dreptate, cu o încălcare a prevederilor art.21 alin.1 din Constituție, prin care se dispune că nici o lege nu poate îngreuna dreptul persoanei fizice sau juridice de a se adresa justiției.

V. Conchizând, se impune să se sublinieze că, prin eforturi consecvent susținute, Înalta Curte de Casație și Justiție a reușit să-și îndeplinească în cursul anului 2004 importante atribuții ce i-au revenit în cadrul controlului judiciar și pe linia realizării unității de jurisprudență pe întreg teritoriul țării.

Trebuie subliniat că aceste importante atribuții au fost realizate în condițiile în care instanța supremă a avut pe rol un număr copleșitor de dosare, neîntâlnit și chiar de neimaginat în cei aproape 150 de ani ce s-au scurs de la înființarea sa.

Acest volum imens de cauze care, cu toate reducerile succesive de competență, s-a apropiat în anul 2004 de incredibila cifră de 100.000, a făcut ca eforturile conjugate, depuse de judecători, de magistrații asistenți și personalul auxiliar de specialitate, inclusiv în timpul vacanței judecătorești, să nu fie suficiente pentru obținerea realizărilor urmărite, iar numărul dosarelor nesoluționate să rămână îngrijorător de mare.

Fără îndoială că existența unui volum atât de mare de dosare pe rolul instanței supreme, impus de stabilirea unei competențe de judecată ale cărei urmări puteau fi previzibile pentru forul legiuitor, au determinat producerea de inevitabile disfuncționalități. Între acestea, trebuie subliniată în mod deosebit imposibilitatea de a se fixa termene de judecată rezonabile, mai ales la Secția civilă și de proprietate intelectuală, ceea ce a făcut ca durata medie de soluționare a dosarelor să devină inadmisibil de mare.

Eforturile impuse de intrarea cu 70 - 100 dosare într-o ședință de judecată nu au putut să nu aibă consecințe negative asupra calității considerentelor deciziilor și chiar, în unele cazuri, asupra însăși soluției adoptate.

Volumul enorm de muncă, depus de toți magistrații instanței supreme, pentru a face față ritmului de soluționare impus de succesiunea cauzelor intrate, i-a lipsit de posibilitatea de a folosi, în măsura necesară, formele specifice de exercitare a atribuțiilor de asigurare a practicii unitare în aplicarea legilor.

De aceea, cazurile în care s-a intervenit prin decizii de unificare a jurisprudenței, ca urmare a exercitării recursului în interesul legii, precum și cele în care s-a examinat propria jurisprudență, în scopul schimbării celei depășite, au fost cu totul sporadice, abia de la începutul anului 2005 reluându-se tradiția ca asemenea forme de îndrumare a instanțelor să redevină o activitate curentă, obișnuită.

Lipsa timpului necesar pentru reflecție și studierea problemelor importante, ce se ivesc în activitatea practică de aplicare a legii și de asigurare a unității de jurisprudență, a constituit cea mai importantă piedică în realizarea atribuțiilor de bază ale instanței supreme.

Această situație nu va putea fi remediată decât în momentul când se va ajunge la o diminuare

semnificativă a numărului cauzelor aflate pe rol, a căror creștere spectaculoasă din ultimii ani a fost determinată de următorii factori ce au dus la încetinirea ritmului de realizare a procedurilor judiciare:

a) Volumul deosebit de mare al cererilor și proceselor, diversitatea și mai ales complexitatea multora dintre ele, ca și dificultatea de rezolvare a unor probleme de drept noi, ivite cu ocazia adoptării soluțiilor, ceea ce a făcut să se depășească, în numeroase dosare, termenul rezonabil de judecată impus de art.6 paragraful 1 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale și de art.21 alin.3 din Constituția României.

În această privință, este de semnalat că, timp de mai mulți ani, la Secția civilă și de proprietate intelectuală primul termen de judecare a recursului se fixa la 12-15 luni de la înregistrare, iar cel de amânare a cauzei era de 6-12 luni, această situație existând și la Secția comercială o anumită perioadă de timp. La Secția comercială s-a reușit ca această situație să fie remediată încă în cursul anului trecut, iar măsurile energice luate în ultimul timp, între care și constituirea de complete suplimentare, inclusiv pentru perioada vacanței judecătorești, va determina reducerea termenului de soluționare, către o durată rezonabilă, și la Secția civilă și de proprietate intelectuală.

b) Calitatea precară a multor acte normative și, mai ales, inconsecvența și excesiva mobilitate legislativă, al căror efect s-a concretizat nu numai în dificultăți de interpretare a textelor adoptate, ci și în încetinirea ritmului de soluționare a cauzelor. Sub acest aspect, de relevă rapiditatea cu care s-au efectuat modificări esențiale în competența materială a instanțelor, ceea ce a dus, la un moment dat, la blocarea bunei administrări a justiției.

c) Asigurarea materială nesatisfăcătoare a instanțelor de judecată, care a plasat justiția românească sub standardele minime de modernizare. Se subliniază, în această privință, insuficiența și starea precară a sălilor de ședință, a arhivelor și birourilor pentru judecători și personalul auxiliar, gradul redus de informatizare sau chiar absența acesteia, lipsa altor dotări adecvate, calitatea nesatisfăcătoare a materialelor folosite la întocmirea dosarelor, precum și slaba asigurare cu cărțile și revistele de specialitate, românești și străine, necesare documentării magistraților.

Pe linia celor semnalate, dovedindu-se iluzorie încercarea de reducere a volumului copleșitor de dosare doar prin mărirea treptată a numărului de judecători și magistrați asistenți, se impune să se reflecteze cu mai multă hotărâre asupra necesității reglementării unei competențe materiale rezonabile pentru Înalta Curte de Casație și Justiție, care să-i dea posibilitate să-și concentreze eforturile pentru realizarea propriului act de justiție la nivelul superior cerut de poziția sa în ierarhia instanțelor judecătorești, precum și pentru folosirea mai eficientă a formelor specifice de asigurare a unității de jurisprudență.

Fără îndoială că preocupările pentru reglementarea unei competențe cât mai rezonabile vor trebui însoțite și de stăruințe pentru asigurarea unui spațiu de lucru corespunzător Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Actualele săli de ședință, insuficiente ca număr și, mai ales, cu suprafețe nejustificat de restrânse și total inadecvate ca plasament, nu pot asigura, nici pe departe, o funcționare normală a instanței supreme.

La rândul lor, arhivele, mult prea mici, nefuncționale și insuficiente ca număr, nu pot asigura accesul normal al părților și avocaților la studiul dosarelor, precum și pentru obținerea relațiilor ce le solicită.

Lipsa de cabinete adecvate pentru judecători, nevoiți să lucreze câte 5-6 într-o încăpere de 20-25 m.p., plasarea a câte 8-10 magistrați asistenți într-un singur birou de aproximativ 30 m.p., unii judecători și magistrați asistenți desfășurându-și activitatea chiar în camere lipsite de lumină naturală și de aerisire, nu pot să nu aibă o influență negativă asupra capacității lor de muncă și de concentrare asupra problemelor ce le au de rezolvat.

Rațiuni deduse din vechea noastră tradiție românească, argumente impuse de poziția și locul ce-l ocupă instanțele supreme din celelalte țări europene, ar face necesar ca sprijinul forului legislativ și al autorităților puterii executive din România să intervină neîntârziat pentru a crea Înaltei Curți de Casație și Justiție posibilități normale de desfășurare a activității, cunoscând că, în lipsa acestora, va fi împiedicată să-și realizeze importante atribuții ce-i revin.